

Danyi Zoltán

Amerika

(részlet)

1

Megmozdult a föld, mondta, vagy lehet, hogy csak a lába remegett. Egész nap az utcákat járta, napok óta csak járkált, reggel kezdte, és késő éjjelig meg se állt, legfeljebb arra az időre, amíg megevett valamit a töröknél. Aztán folytatta, járkált le-fel, és csak éjjel tért vissza a kölcsönkapott lakásba, késő éjjel, mondta. Főzött egy nagy adag cikóriát, és a tévé elé ült, de a hírekben nem volt szó földrengésről, pedig rengett, napok óta érezte, hogy remeg. A tévé előtt persze rögtön elaludt, és mire felébredt, a cikória kihűlt.

2

Pesten sok időt töltött, mondta, különféle papírboltokban, sok időt, nem ritkán órákat, de csak a füzetek érdekelték, a ceruzákat és a radírokat is kézbe vette, de a legtovább mégis a füzeteket nézegette, merthogy kellett volna egy jó füzet, mondta, és újra meg újra átvizsgálta a papírboltokat, de ha valamelyik megtetszett, nem vette meg rögtön, hanem visszatette a helyére, és kiment, sétált egyet az Andrásyn, vagy a Nyugatinál, vagy a Duna-parton, az Erzsébet híd és a Lánchíd között, azután visszament az üzletbe, és megnézte a füzetet újra, nem szerette volna elkapkodni, mondta, úgyhogy elment a többi papírboltba is, és átnézte az üzletek kínálatát, a vonalas lapú füzeteket már az elején kizárta, a kockásakat viszont sokáig mérlegelte, mondta, mivel kezdetben a kockás füzetek is szóba jöhettek volna, de később azokat is elvetette, mert nem talált olyat, amelyikbe elég halványan nyomtatták a négyzethálót, mondta, a végére tehát csak a sima lapú füzetek maradtak, és akkor többször átgondolta, hogy a sima lapúból melyik felelne meg, a kicsi, a közepes vagy a nagy, a kicsit egyből elvetette, de a közepesen és a nagyon sokat gondolkozott, az egyik üzletben a hóna alá vett egy közepes méretűt, és le-fel járkált vele a polcok közt, mint aki nézelődik, belelapozott a számlatömbökbe meg a jegyzetblokkokba, kipróbálta a törlőgumikat meg a ceruzákat, vékony vonalat húzott egy papírlapra, aztán kitörölte, de végig csak arra figyelt közben, hogy milyen érzés a hóna alatt tartani a füzetet, mert nem akarta elkapkodni, mondta, és több mint egy órán át nézelődött az üzletben, hóna alatt a füzetel, majd végül visszarakta a polcra, mivel rájött, hogy mégse a közepes, hanem a nagy formátumú kell neki, mondta, és mindezek után pedig a borító színét vette fontolóra, eleinte a kéket vagy a feketét találta a legalkalmasabbnak, a késsel vagy a feketével biztosra mehet, gondolta, noha a bordó jobban tetszett neki, a bordó szinte megbabonázta, de éppen emiatt vélte jobbnak a feketét vagy a kéket, mivel nem bízott már a megbabonázó vonzalmakban, csakhogy aztán a késsel kapcsolatban felmerült egy újabb kétely, mert a kékhez, gondolta, nem illik a zöldesfekete tinta, amelyet még hosszabb vizsgálódások után vásárolt,

mondta, a bordó füzethez viszont kétségkívül tökéletes lenne ez a zöldes-fekete vagy inkább iszapzöld tinta, végül tehát vett egy fekete és egy bordó füzetet is, mondta.

3

Megmozdult a föld, vagy lehet, hogy csak a lába remegett, Berlinben ugyanis napokig járkált le-fel az utcákon, reggel kezdte, és késő estig csak ment, éjjel azután, amikor visszatért a kölcsönkapott lakásba, főzött egy adag cikóriát, és a tévé elé vetette magát, de a hírekben nem volt szó földrengésről, vagy lehet, hogy volt szó, csak átaludta, és közben a cikória is kihűlt, mondta az ápolónak, aki egy szót se értett az egészből, és különben is már régen kiment, úgyhogy most egyedül volt a szobában, az ágyon feküdt, és fehér volt körülötte minden, az ágy, a szék, a padló és a falak, és fehér volt az ablak, és az ablakon a rácsok is fehérek voltak, odakint eső szitált, vagy éppen akkor állt el, és egy katonai repülőgép húzott el az égen, de lehet, hogy csak képzelődött, mondta, otthon, ha nem tudott aludni, a Duna-parton sétált, és ilyenkor gyakran megesett, hogy vadászgépek dübörögtek el felette mélyrepülésben, az ég úgy remegett, mondta, ahogy most a térde remeg, de lehet, hogy erről már beszélt, vagy írt róla valamelyik füzetben, persze az is csoda, hogy ezek az ócska szerb vadászgépek egyáltalán a levegőben tudtak maradni, mondta az ápolónak, aki épp megint benyitott, és egy fehér bögrét rakott az éjjeliszekrényre, majd kiment, és akkor ő egy ideig csak nézte ezt a bögrét, nézte a fehér szekrénykét, és amikor eszébe jutott, hogy hol ejtette el a fonalat, azzal folytatta, hogy attól kezdve már látta, egyre világosabban látta, hogy egy fehér füzetet kell beszereznie, mert egy nagyszabású terv körvonalazódott lassan a fejében, mondta, és kezébe vette a bögrét, belekortyolt az édes löttybe, majd kinézett az ablakon, és tulajdonképpen akkor dőlt el, mondta, hogy mennie kell, vagyis nem a falfirkák és nem az alacsonyan döngő vadászgépek, hanem csak a fehér füzet miatt indult el, mondta, de félre ne értse, nem a kék vagy a fekete füzetekkel volt baja, még ha ez egy kicsit zavarosnak tűnik is most, mert higgye el, neki már szépen összeállt a fejében ez az egész, mondta, és akkor eldőlt, hogy nem maradhat tovább Szerbiában, de nem a roncsgépek és nem a fojtogató levegő üldözte el, hanem csak a fehér füzetek, mert ha ép ésszel nem is, de legalább szárazon meg akarja úszni, akkor nincs más hátra, mint irány Amerika, mondta, és ivott még egy kortyot, majd a bögrét visszatette a szekrénykére, és az ablak rácsain keresztül kinézett a szürkéslila égre – például ahogy a pápa, mondta azután, mert ez is eszébe jutott, valamikor régen látta a tévében, hogy a pápa minden egyes repülőút után térdre ereszkedik, és megcsókolja a földet, jobban mondva a kifutópálya aszfaltját, és így, pontosan így képzelte ő is, mondta, hogy ha majd sikerül egyszer eljutnia Amerikába, akkor ugyanígy térdre borul, és megcsókolja a *Lagardia* vagy a *JFK* aszfaltját.

4

Nem akart lemaradni semmiről, ezért a *Sky Newst* nézte, minden órában végignézte a híreket és a helyszíni tudósításokat, de soha nem a szerb tévéen, mert a szerb tévé maga volt a háború, mondta, a *Sky News*-ért vi-

szont kezdetben fizetni se kellett, a helyi kábeltévések ugyanis feltörték a kódot, és ingyen közvetítették az összes nyugati adót, úgyhogy élöben nézte a pápa temetését is, ami nagy szó, mivel a *Sky News* szerint ez volt az uralkodók és elnökök és államfők eddigi legnagyobb összejövetele a történelem során, mondta, és ezzel az eredménnyel II. János Pál pápa olyanokat kényszerített maga mögé, mint Winston Churchill és Josip Broz Tito, akik így – holtversenyben – a második helyen végeztek, a következő befutó pedig minden bizonnyal Ayrton Senna lett volna, mondta, ha nem lengetik meg közben a sárga zászlót.

5

Az első szegedi benzinkútig ment, teletankolta a megbuherált Mercedest, azután indult is vissza, és már a határ közelében járt, amikor a Kossuth rádióban bemondták, hogy Ayrton Senna balesetet szenvedett az imolai pályán, és helikopterrel a bolognai kórházba szállították, a sérülése azonban olyan súlyos volt, hogy nem tudták megmenteni a baleseti sebészek, mondta az ápolónak, a leszakadt kerék tengelye Senna jobb szemébe fúródott, és hátul, a tarkó felett hagyta el a koponyáját, de az igazság az, hogy őt hidegen hagyta a Formula-1, és ha belenézett is egyik vagy másik futamba, akkor néhány perc alatt megunt, éppen ezért Senna halála sem érintette különösebben, valamiért mégis úgy érezte, hogy egyszer még fontos lesz ez a perc, és valóban, Senna balesete azóta valamiféle támpontja lett a történetnek, egy többé-kevésbé biztos fogódzó, amely segít eligazodni ebben az útvesztőben, mondta, és ha már itt tartunk, tette hozzá, jó volna tudni, hogy a pápát érdekelte-e a Formula-1, a pápa nézte-e vajon a közvetítéseket, és ha igen, látta-e a pápa Senna balesetét azon a májusi napon, végül is az imolai pálya nincs olyan messze a Vatikántól, és ki tudja, hol imádkoznak többet, az imolai pályán vagy a Vatikánban, mindenesetre a pápának értesülnie kellett valahogy Senna balesetéről, ha másképp nem, az esti hírekből, feltéve, hogy a Vatikánban nézik a híreket, de miért ne néznék, mondta, a Vatikán minden bizonnyal a *Sky News* előfizetője, persze tisztességes előfizetője, nem úgy, mint az újvidéki kábeltévések, akik feltörik a kódokat, mondta az ápolónak, szóval a brazil versenyző halálhíre egész biztosan eljutott a pápához, aki ekkor elmondott érte egy imát, és könnyen lehet, hogy a pápa épp azokban a percekben imádkozott Sennáért, amikor ő a magyar benzinnel csordulig teletankolt Mercedesszel a határra ért, mondta, és beállt a sorba egy német rendszámotlábás kombi mögé, amelyik tele volt török gaszarbeite-
81

6

Emerson Fittipaldi és Nelson Piquet, ezek a nevek jutnak eszébe, Emerson Fittipaldi, Nelson Piquet és Alain Prost, mondta, de éppen így, hármásával árulták a matricákat is, amelyeket bele kellett ragasztani az albumba, csak hát nagyon sokat kellett volna vásárolni ahhoz, hogy az album tele legyen, mondta, mert néha kettő vagy három kép is egyforma volt ugyanabban a tasakban, így tehát némelyikből húsz-harminc is összegyűlt, miközben volt olyan kép, amelyikből meg egy se, vagyis gyakran előfordult, hogy valakinek mondjuk húsz Fittipaldija volt, de nem volt neki egyetlen Pi-

quet-je se, és akkor az egyik megoldás az lett volna, hogy az összes pénzüket Formula-1-es matricákra költik, mondta, ami persze csak elméleti lehetőség volt, mert egyfelől sose volt annyi pénzük, hogy az összeset matricákra költsek, másfelől az ismétlődések miatt ez a módszer amúgy se lett volna célravezető, úgyhogy hamarosan virágzásnak indult a cserekereskedelem, mondta, mert ez volt a második megoldás, hogy tehát a felesleges képeiket elcserélték egymással, és a ritkább képek elég gyorsan felértékelődtek ebben a csereberében, volt olyan például, hogy egy Piquet-ért tíz-húsz Fittipaldit is elkértek, mondta, de így legalább biztosra lehetett menni, és mindenki azt kapta, amiért megfizetett, és ha valakinek még így se sikerült volna kigyűjtenie az albumot, akkor végül egy harmadik megoldás is kínálkozott számára, mondta, a hiányzó képet ugyanis megpróbálhatta „elnyerni” valakitől, mivel a cserekereskedelem mellett egy különös játék is kialakult, az ügyességi játék és a szerencsejáték valamiféle keverékeként, és ez úgy zajlott, hogy a két játékos fejfelé fordítva lerakott egy-egy képecskét a földre, majd pedig úgy kellett ráütni ezekre a földön fekvő képekre, hogy a tenyér által keltett szivóerő megemelve őket, a levegőben megforduljanak, és így essenek vissza a földre, mondta, és az nyert, akinek mind a két képet sikerült megfordítania, de mivel ezt többnyire az utcán, az udvaron vagy a parkban játszották, a képecskék elég hamar összekoszolódtak, porosak lettek, meggyűrődtek, de még mindig jobb volt egy koszos matricát beragasztani az albumba, mint üresen hagyni a helyét, mondta az ápolónak, és neki végül már csak Nelson Piquet hiányzott, az összes többi képet kigyűjtötte az albumban, ezt az egyet azonban nem sikerült megszereznie, pedig adott volna érte húsz Fittipaldit és húsz Prostot, mondta, de az a fiú, akinek volt egy felesleges Piquet-je, csak harminc Ferrariért adta volna, ennyi viszont senkinek nem volt.

7

Az igazság az, mondta, hogy soha nem nézett végig egyetlen Formula-1-es futamot se, mert őt csak a bűnügyi sorozatok érdekelték, úgyhogy tulajdonképpen azt is mondhatná, hogy amerikai bűnügyi sorozatokon nőtt fel, a *Columbón* meg a *Kojaken*, mondta, ez a kettő volt a kedvence, a ballonkabátos pasas meg az a kopasz a nyalókával, na és persze a *San Francisco utcáin*, ami azzal a szép nagy híddal, a korallpiros Golden Gate-tel kezdődött, ezeket a sorozatokat persze késő este adták, és addig nem volt szabad fenn maradnia, de másnap délelőtt mindig megismételték őket, úgyhogy nem kellett lemaradnia egyetlen epizódról se, mondta, és hiába szóltak ezek az epizódok mindig ugyanarról, rablásról vagy gyilkosságról vagy a kettő kombinációjáról, mégse tudott ráunni soha ezekre a sorozatokra, mint ahogy az amerikai filmekre se, amelyeket a mozikban vetítettek, a *Star Wars*ra vagy a *2001: Space Odyssey*-re, és ahányszor csak elment a mozi elé, mindig megnézte a plakátokat, a *Manhattan* plakátjára például most is tisztán emlékszik, mondta az ápolónak, ez a plakát valamiért jobban megmaradt benne, mint az összes többi, könnyen lehet, hogy ennek is lehet valami köze a Luftbrücke-tervhez, amelyet talán már említett, mondta, de nem baj, ha nem emlékszik, később még úgyis viszatér rá.

8

A törökök minden évben legalább kétszer átvonulnak Szerbián és Magyarországon, egyszer nyár elején, amikor hazafelé utaznak Törökországba, másodszor pedig augusztus végén, amikor visszafelé utaznak a németekhez, mondta, vagyis a magyar és a szerb utak egész nyáron tele vannak török gástarbeiterekkel, és ha valamelyik törökverő magyar vagy szerb vitéz most véletlenül feltámadna, abban a pillanatban szívrohamot kapna, ha meglátná, hogy a törökök sértetlenül száguldoznak le-fel az egész országban, mondta, és úgy tett, mintha beleharapna egy sárgarépa-ba, de tankolni persze minden török Szerbiában akar, mert ott egyelőre olcsóbb az üzemanyag, mondta, úgyhogy a benzinkút, ahol dolgozik, egész nyáron tele van törökökkel, mondta, miközben képzeletben a répát rágcsálta, és odakint megint eleredt az eső, vagy lehet, hogy el se állt napok óta.

9

Régebben, mondta, üzemanyag-csempészéssel foglalkozott, egy időben elég jól meg lehetett élni ebből, a magyar oldalon megtankolt, azután te-le tartállyal átgurult a határon, és a szerb oldalon leadta a szajrét, egy régi, ütött-kopott Mercedes tartályát kicsit megbütykölték, hogy dupla annyi üzemanyag férjen bele, és utána évekig ezzel a megbuherált Mercedesszel csempészte az üzemanyagot Magyarországról Szerbiába, vagy ahogy akkor nevezték, Kis-Jugoszláviába, mondta, ahol az embargó miatt nem volt üzemanyag, és a háború első éveiben sokan éltek üzemanyag-svercelésből, az első szegedi benzinkúton megtankoltak, majd visszamentek Szerbiába, és ott dupla áron eladták a benzint vagy a naftát, mondta, mert ilyen egyszerű volt az egész, mondta, a magyar oldalon megtankoltak, a szerb oldalon meg eladták a szajrét, legalábbis kezdetben, tette hozzá, mert azután a maffia rátette a kezét az üzemanyagra, és akkor a dolgok megváltoztak, mondta, de mindegy, a háború elején viszonylag jól lehetett keresni a benzincsempészettel, főleg ha naponta hármat-négyet is fordult az ember, és voltak olyanok, akik nemcsak a tartályt tankolták tele, hanem ásványvizes üvegeket is, amiket azután eldugtak a kocsi minden elképzelhető zugában, mondta, mások pedig ennél is messzebbre merészkedtek, több kilométeres műanyag csöveket vezettek át a zöldhatáron a fűszálak közé rejtve, és ezeken keresztül szivárogtatták az üzemanyagot Magyarországról Szerbiába, és évekig sikerült ezzel az apró trükkel kijátszaniuk a magyar határőröket, vagy lehet, hogy a határőrök is be voltak avatva a dologba, megfelelő részesedésért cserébe, mondta, persze nemcsak a benzint svercelték Magyarországról Kis-Jugoszláviába, hanem a szalámit, a vajkrémet és a margarint, a kávé, a csokoládét és a szappant, a bugyit, a gatyát és a fogkefét is, és akkor már négy-öt órát kellett várakozni a határon, mondta, mert egyre többen foglalkoztak feketézéssel, és a hosszú várakozás mindenkit idegessé tett, neki például az idegesség miatt összeszűkül a gyomra, nem tudott rendesen enni, és ilyenkor csak sárgarépat rágcsált a kocsiban egész nap, a határon állt az öreg Mercedesszel, és közben csak ropogtatta idegesen a répát, mondta, és akkor már nem tudott négyet vagy ötöt fordulni egy nap, hanem legfeljebb kettőt vagy hármat, és így már nem volt annyira jó az üz-

let, végül aztán megjelent a szerb–magyar maffia, és elkezdtek beszervezni az embereket, és egyre nehezebb volt annak, aki a saját zsebére akart dolgozni, akik viszont nekik sverceltek, azok szabályos menetszlopokban keltek át a határon, soron kívül, mint ahogy a diplomaták, mondta, és ettől kezdve már nemcsak a határőrök, hanem feltehetően a helyi politikusok is érdekelve voltak a dologban, de mindegy, ebbe nem akarja beleütni az orrát, mondta, és csak annyit akart elmesélni, hogy a megnövekedett forgalom miatt nekik akkoriban nyolc vagy tíz órát kellett várakozniuk a határon, a benzinmaffia üzemanyagcsempészei viszont kikerülték a sort, és mint a diplomaták, soron kívül keltek át a sorompókon, ami finoman szólva meglehetősen dühítő volt, mondta, de hamarosan őt is megkeresték, és előbb csak szépen elmesélték, hogy milyen előnyökkel járna, ha nekik dolgozna, mivel azonban nem dőlt be, később megfenyegették, és mivel ez se járt sikerrel, egy alkalommal motorbiciklis verőlegények állították meg útközben, még valahol a határ magyar oldalán, és ezeknek a motorbiciklis fiúknak azután sikerült végül meggyőzniük őt, hogy tényleg mennyivel jobban jár, ha nekik svercel, mondta, úgyhogy attól kezdve nem kellett sort várnia a határon, a benzincsempészekkel együtt kikerülte a többi autót, a szürke vadász pedig az út mellett állt, és csak nézte őket, mondta, és ez az, amit el akart mesélni, a szürke vadászt, aki az út szélén állt, rozsdavörös alkonyatban, amikor az ég alja felhasad, és mint ha egy róka mászna elő, mondta, tulajdonképpen csak erről akart beszélni, nem a benzinről, de mindegy.

10

- 84 Amerika persze, legalábbis Szerbiából nézve, maga volt a lehetetlen, mondta, Szerbiából soha nem jutott volna el Amerikába, erre mérget venne, mivel hosszú ideig azt se tudta elképzelni, hogy Szerbiából valaha is el lehetne jutni például Bécsbe vagy Berlinbe, mondta, Szerbia ugyanis – vagy ahogy akkoriban nevezték, Kis-Jugoszlávia – a háborúk alatt egyre kisebbé, egyre szűkebbé, egyre ketreckszerűbbé vált, és a magyarokhoz vagy a románokhoz még el lehetett jutni fogkrémért, zokniért, margarinért, de ennél tovább jutni már képtelenségnek tűnt, legalábbis számára, mondta, és elég volt Bécsre vagy Berlinre gondolnia, máris elkezdett szédülni, mint aki pincében él, vagy egy földbe váját gödörben, és a fénynek már a pusztá gondolata is letaglózta, mondta, szóval Amerika, ez maga volt a *Mission Impossible*, Amerikába eljutni ugyanolyan képtelenségnek tűnt, mintha vissza akart volna menni a gyerekkorba, mondta, persze a gyerekkor mindenki számára elveszik végül, de a legjobban mégis azok veszítik el, akik vele együtt az országot is elveszítik, amelyben felnőttek, és Jugoszlávia teljesen elmerült az iszapban, mondta, mintha soha nem is létezett volna, úgyhogy az utóbbi időben fogódzókat keres ebben az ingoványban, fogódzókat és támpontokat, mint amilyen a *Manhattan* plakátja, és mivel gyerekkorában sok amerikai filmet nézett, ezért most azzal vigasztalta magát, hogy talán nem is Jugoszláviában, hanem Amerikában nőtt fel, mondta, és tényleg, az utóbbi időben különös honvágyat kezdett érezni Amerika iránt, és arra gondolt, hogy ha már mennie kell, akkor miért ne kezdené mindjárt a legnehezebbel, márpedig Amerika, ez szinte lehetetlennek tűnt, mondta az ápolónak.